

Cyngor Sir Ceredigion County Council

ADRODDIAD i: Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol

DYDDIAD: 12 Mehefin2023

LLEOLIAD: Hybrid/Siambr y Cyngor

TEITL: Cysylltedd Digidol

PWRPAS YR ADRODDIAD: Darparu trosolwg o'r sefyllfa bresennol o ran cysylltedd a'r gwaith y mae Cyngor Sir Ceredigion yn ei wneud ar hyn o bryd i gefnogi lefelau cysylltedd digidol ar draws y Sir

Y RHESWM MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH: Er Gwybodaeth

Cefndir

Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol ym mis Ionawr 2022 a oedd yn pwysleisio bod hygyrchedd i gysylltedd digidol dibynadwy o ansawdd 'da' yn hanfodol i breswylwyr, busnesau ac ymwelwyr wrth gefnogi economi Ceredigion. Gyda datblygiadau cydlynol, gall seilwaith digidol weithredu fel catalydd ar gyfer twf busnes ac arloesedd yn ein sectorau wedi'u targedu a darparu gwell mynediad i gymunedau at gyflogaeth, addysg a gwasanaethau.

Bryd hynny, yn gynyddol oherwydd cyfyngiadau clo blaenorol, roedd yn amlwg bod cysylltedd digidol wedi dod yn rhan hanfodol o fywyd modern, gan ddylanwadu ar sut mae unigolion yn gweithio, cyfathrebu a chael mynediad at wasanaethau. Nid yw'r sefyllfa wedi newid wrth i ni i gyd barhau i addasu yn dilyn y pandemig gyda theuluoedd, busnesau a sefydliadau yn dibynnu fwyfwy ar y defnydd effeithiol o gysylltedd digidol i gynnal bywyd dydd-i-ddydd.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith a wnaed dros y flwyddyn flaenorol, yn ogystal â chodi ymwybyddiaeth o ddatblygiadau newydd gan y Cyngor, yn ogystal â'r rhai gan Lywodraethau'r DU a Chymru dros y misoedd nesaf i hyrwyddo lefelau cysylltedd digidol ledled Ceredigion.

Y sefyllfa bresennol

Band llydan

Er gwaethaf gwelliannau yn lefel cysylltedd band eang yng Ngheredigion dros y 12 mis diwethaf, mae lefel gyffredinol y cysylltedd yn dal i fod ar ei hôl hi o'i gymharu â rhai rhannau o Gymru a'r DU. Mae gan oddeutu 90% o adeiladau yng Ngheredigion y gallu i gysylltu â Band Eang Cyflym lawn (30Mbps+), sy'n is na'r hyn sydd ar gyfer Cymru (97.1%) a'r DU (97.6%) ar gyfartaledd.

Mae Ceredigion wedi gweld cynnydd yn y rhai sy'n gallu derbyn cyflymderau uwch ar draws y Sir dros y 12 mis diwethaf gyda 39.3% o'r Sir bellach yn medru derbyn Band Eang Cyflym lawn (100Mbps+), er bod hyn yn dal i fod y tu ôl i gyfartaledd Cymru a'r DU ar 63.2% a 76.25%. Ni all 5.9% o adeiladau yng Ngheredigion gael mynediad at gysylltiad o fwy na 10Mbps o'i gymharu â dim ond 2% ar gyfer Cymru ac 1.8% ar gyfer y DU. Mae hyn yn bennaf oherwydd, tan yn ddiweddar, mai dim ond Openreach sy'n cynnig gwasanaethau seilwaith band eang - gan ganolbwyntio ar wasanaethau ffibr, tra bod ardaloedd eraill wedi gweld darparwyr amrywiol yn cynnig technolegau amgen fel mynediad diwifr sefydlog (FWA) i oresgyn yr her o ddarparu mwy o gyflymder. Mae darparwyr bellach yn ymgysylltu â thimau gwaith stryd ynghylch defnyddio cysylltiadau FWA a allai gael effaith gadarnhaol sylweddol ar gysylltedd band eang.

Ar hyn o bryd mae gan Geredigion 39.16% o ddarpariaeth ffeibr i'r safle (FTTP), sy'n caniatáu cyflymderau lawrlwytho o hyd at 1gbps (1000Mbps), sydd unwaith eto yn is na chyfartaledd Cymru o 47%, ond yn fwy na nifer o'r Awdurdodau Lleol mwy gwledig, gyda'r Awdurdodau Lleol mwy poblog yn derbyn mwy o gyflymderau (e.e., Caerdydd yn derbyn 68% FTTP).

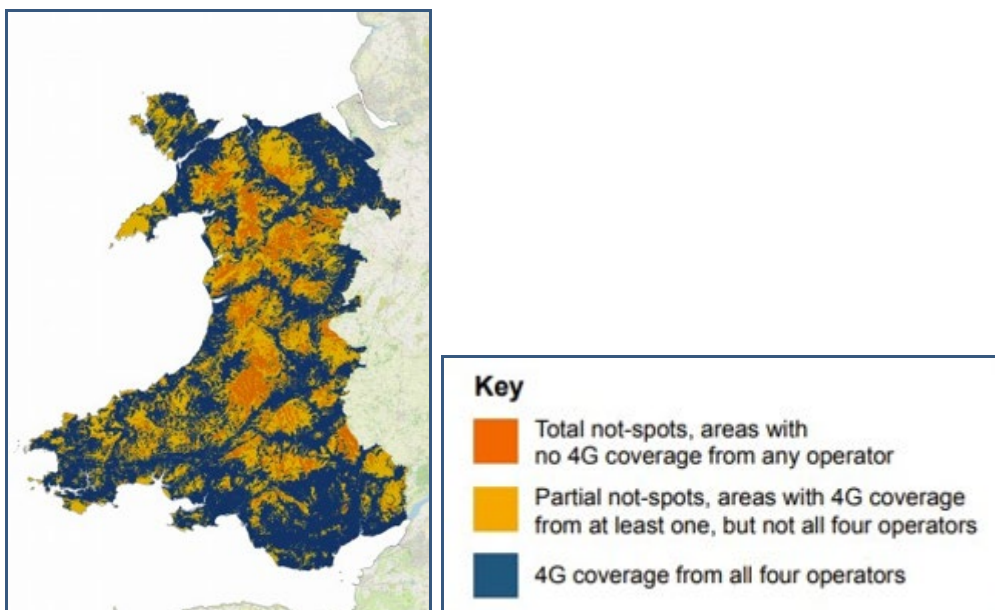
	Tachwedd 2021	Mai 2023	+ / -
FTTP	26.5%	39.3%	+ 12.8%
Cyflym iawn (>30 Mbps)	85.5%	89.9%	+ 4.4%
>10 Mbps	8.5%	5.9%	- 2.6%
>2 Mbps	2%	1.7%	-0.3%

Gwasanaeth Ffonau Symudol

Ers yr adroddiad blaenorol, ychydig sydd wedi newid yn lefelau'r signal ffonau symudol yng Ngheredigion, yn yr ystyr bod darpariaeth symudol hefyd tu ôl i lefelau cyfartalog Cymru a'r DU gyda thopograffeg a dwysedd is y boblogaeth yn peri heriau o ran gwella darpariaeth symudol yn y Sir. Nid oes gan oddeutu 9% o adeiladau yn y Sir unrhyw wasanaethau 4G a dim ond 54% o adeiladau sydd â darpariaeth 4G gan y pedwar gweithredwr. Hyn o'i gymharu â 73% ar gyfartaledd yng Nghymru ac 80% ar draws y DU.

Region	4G coverage from all MNO's	4G coverage from at least 1 MNO
Mid Wales	51%	86%
North Wales	63%	93%
South Wales Central	82%	98%
South Wales East	71%	95%
South Wales West	79%	97%

Yn ddiweddar, adeiladwyd sawl mast 4G newydd yng Ceredigion fel rhan o'r Gwasanaeth Ardal Estynedig (EAS) i ddarparu gwell darpariaeth Rhwydwaith Gwasanaethau Brys yn rhannau mwyaf anghysbell a gwledig y Sir. Y gobaith yw y bydd y mastiau ychwanegol hyn yn cael eu masnacheiddio i ddarparu gwasanaethau i drigolion a busnesau.

Yn ogystal â hyn, mae'r Rhwydwaith Gwledig a Rennir bellach yn mynd rhagddo yng Ngheredigion gyda nifer o geisiadau cynllunio yn cael eu derbyn i wella'r mastiau presennol a defnyddio mastiau newydd i wella darpariaeth 4G ledled Ceredigion. Bydd y Rhwydwaith Gwledig a Rennir yn cael ei fanylu yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn.

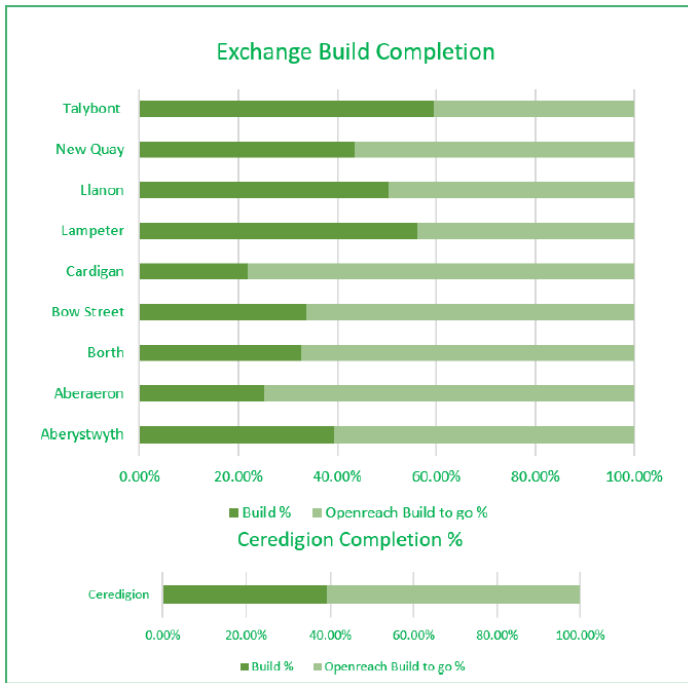
Prosiectau / Mentrau Cyfredol

Band llydan

Prosiectau ffibr

Er fod y lefelau cysylltedd band eang yn awgrymu ein bod yn disgyn y tu ôl i rannau eraill o Gymru, fe wnaed cynnydd sylweddol o ran gwella cysylltedd. Mae darparu seilwaith newydd yn cymryd cryn amser ac adnoddau i ddarparwyr ac mae'r gwaith sydd wedi'i wneud dros y 2 i 3

blynedd diwethaf bellach yn dechrau dwyn ffrwyth. Ar hyn o bryd mae 4 darparwr rhwydwaith gwahanol wedi cynnig prosiectau ffibr ar draws y Sir. Ar hyn o bryd mae dros 20 o feysydd prosiect yn cael eu datblygu. Mae llawer o'r rhwydweithiau hyn yn dal i gael eu dylunio, ond mae seilwaith bellach wedi'i greu ac ar waith a mae cysylltiad drwy 'rwydi amgen' yn cael eu defnyddio am y tro cyntaf yng Ngheredigion. Bydd llawer o'r rhwydweithiau newydd hyn yn cael eu cwblhau trwy raglenni a ariennir yn gyhoeddus ond mae darparwyr, cwmnïau mawr fel Openreach yn ogystal â rhwydi amgen, yn defnyddio buddsoddiad masnachol hefyd.

Lefel cwblhau adeiladu masnachol Openreach

Prosiect Gigabit

Lansiwyd Prosiect Gigabit ym mis Mawrth 2021 a'i nod yw darparu band eang gigabit i fwy na miliwn o gartrefi a busnesau 'anodd eu cyrraedd', lle na fydd buddsoddiad masnachol yn cael ei wneud ac mae angen cyllid cyhoeddus ychwanegol i gyflawni amcan Llywodraeth y DU o 99% o fand eang gigabit erbyn 2030. Mae'r prosiect yn cael ei redeg gan BDUK ar ran yr Adran Gwyddoniaeth, Arloesi a Thechnoleg.

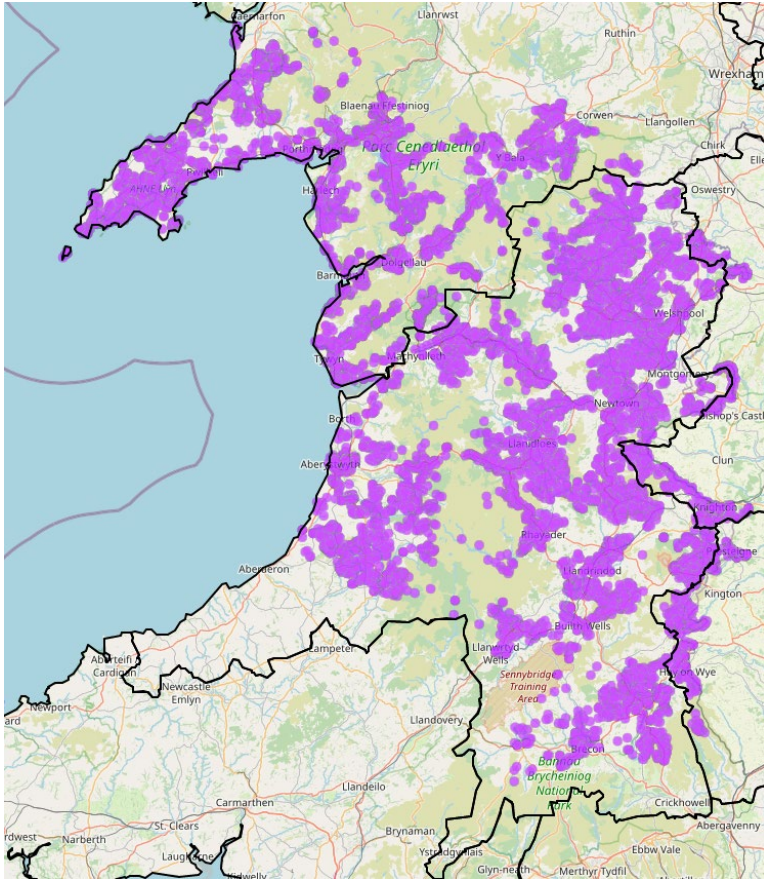
Mae llawer o ddarparwyr rhwydwaith eisoes yn adeiladu eu seilwaith band eang ffeibr llawn eu hunain a'u hehangu ledled y Rhanbarth. Fodd bynnag, gan fod y cyflwyniadau hyn yn dibynnu'n fawr ar gyllidebau darparwr ei hun ac ystyriaethau 'masnachol', mae terfyn ar yr ardaloedd lle gallant fforddio cyflenwi a gosod seilwaith ffibr. Byddai rhai ardaloedd, fel rhai yng Ngheredigion, yn costio mwy i ddarparwr ddefnyddio ffibr nag y gallent ei wneud yn ôl mewn refeniw. Mae BDUK wedi nodi y bydd 234,000 o adeiladau yng Nghymru yn disgyn o fewn sgôp y Rhaglen Prosiect Gigabit - sy'n golygu na fyddant yn elwa o ddarpariaeth masnachol arall ac felly yn gofyn am gymhorthdal cyhoeddus i fynd ymhellach.

Mae Prosiect Gigabit yn canolbwyntio'n bennaf ar gaffael contractau i ddatblygu seilwaith band eang gigabit mewn ardaloedd a nodwyd ledled y wlad. Mae'r rhain yn bennaf ar ffurf contractau llai sy'n cael eu galw i ffwrdd trwy gystadleuaeth fach o dan system brynu ddeinamig (contractau Math A) a chontractau ar gyfer ardaloedd daearyddol mwy sydd yn destun gwaith caffael ar wahân (contractau Math B).

Ar hyn o bryd mae gan BDUK 13 o gaffaeliadau byw a 7 contract ar waith yn Lloegr. Mae Cymru wedi'i rhannu'n 4 ardal 'lot', gan ddilyn ffiniau pedair ardal y Fargen Dwf yn fras. Yng Nghymru mae ymarfer Cyn-Gaffael wedi digwydd i benderfynu ar y dull gorau o ddarparu. Gofynnwyd i ddarpar ddarparwyr ddangos eu diddordeb mewn gwneud cais am wahanol ardaloedd yng Nghymru. Mae adborth BDUK yn awgrymu mai nifer gyfyngedig iawn o ddarparwyr sydd wedi dangos diddordeb mewn tendro am y gwaith ar draws Rhanbarth Canolbarth Cymru. Mae hyn oherwydd nad oes gan y mwyafrif rwydweithiau presennol ar waith i adeiladu ohono, ac am resymau masnachol.

Yn dilyn trafodaethau gyda chyflenwyr a BDUK®, gwnaed penderfyniad i gymhwyso dull Caffael Math C, tra bydd y Rhanbarthau eraill yng Nghymru yn cael eu caffael fel 'Math B'. Byddai Caffael Math C yn arwain at Fframwaith Cyflenwr Sengl Trawsranbarthol, a fyddai, oherwydd graddfa a nifer yr eiddo a gynhwysir yn y contract, yn debygol o ddenu darparwyr seilwaith mwy yn unig. Felly, mae'n debygol mai Openreach fyddai'r unig ymgeisydd ar gyfer Canolbarth Cymru.

Mae swyddogion o'r ddau Awdurdod Lleol, yn ogystal ag ychydig o gyflenwyr, wedi cyfarfod â BDUK i godi pryderon ynghylch y dull hwn ond hyd yma mae BDUK wedi cynnal y dull a fwriadwyd.

Prosiect Gigabit – Lot 48C 'Canolbarth Cymru

Mae BDUK wedi nodi 27,00 eiddo o fewn y rhan hon gyda dyraniad o £54m. Byddai hyn yn golygu y bydd £2,000 yn cael ei ddyrannu fesul safle i wneud cysylltiad FTTP. Ni fydd lot 48C cwmpasu ffiniau Powys a Cheredigion yn gyfan, ond yn hytrach y rhan fwyaf o Bowys, i'r gogledd o Aberaeron yng Ngheredigion a rhan fawr o Wynedd. Nid oes manylion eto ynglŷn â chaffael yn Ne Ceredigion.

Hysbysiad Gwybodaeth Flaenorol Llywodraeth Cymru (PIN)

Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno Hysbysiad Gwybodaeth Flaenorol (PIN) ar wefan Llywodraethau'r DU ar gyfer prosiect yn y dyfodol ar gyfer "*Ymestyn Cyrhaeddiad Band Eang Cyflymder Uchel yng Nghymru*", sy'n nodi eu bod yn paratoi i gaffael contract gwerth tua £70m i uwchraddio'r ddarpariaeth band eang i 84,000 o adeiladau ledled Cymru (h.y., y rhai na allant gael cyflymder "*cyflym iawn*" o 30Mbps+ eto)

Ar hyn o bryd, mae'r PIN yn cael ei ffurfio fel "*hysbysiad ymgysylltu â'r farchnad gynnar*" gyda'r bwriad o rannu bwriadau'r LIC ac ysgogi trafodaethau â chyflenwyr posibl mewn perthynas ag ymestyn cyrhaeddiad "*band eang cyflym iawn*" yng Nghymru (h.y. archwilio opsiynau cyflenwi posibl). Awgrymir y bydd cyfarfodydd gyda chyflenwyr yn cael eu cynnal ym mis Mai a Mehefin 2023 gyda'r cyfarfodydd hyn yn cael eu defnyddio i lunio ac amlinellu cynlluniau Llywodraeth

Cymru, ymchwilio i ddiddordeb gweithredwyr rhwydweithiau a rhanddeiliaid eraill, a thrafod a sut y gellid cyflawni canlyniadau arfaethedig Llywodraeth Cymru yn llwyddiannus.

Mae'n ymddangos bod Llywodraeth Cymru yn gosod y caffaeliad posibl hwn fel cyflenwad i redeg ochr yn ochr ag ymyriadau eraill gan Lywodraeth y DU, megis Rhaglen Gigabit Prosiect. Mae'r manylion yn awgrymu bod hyn yn canolbwyntio'n fwy ar "*Adeilad Anodd lawn i'w Gyrraedd*" ledled y DU, y mae BDUK wedi nodi o'r blaen ei fod yn rhy ddrud i hyd yn oed Prosiect Gigabit.

Mae'n werth nodi bod y PIN yn dweud *nad yw'n ymrwymo* i Lywodraeth Cymru gyhoeddi caffael ac nid oes unrhyw fanylion pellach wedi dod i law gan Lywodraeth Cymru ar hyn o bryd. Bydd manylion yn cael eu rhannu yn unol â hynny pan fyddant yn cael eu derbyn.

Symudol

Rhwydwaith Gwledig a Rennir

Mae'r Rhwydwaith Gwledig a Rennir (Shared Rural Network- SRN) yn gydweithrediad rhwng Gweithredwyr Rhwydwaith Symudol (MNO) a Llywodraeth y DU i wella darpariaeth 4G ar gyfer pobl sy'n byw, gweithio a theithio mewn ardaloedd gwledig a wasanaethir yn wael.

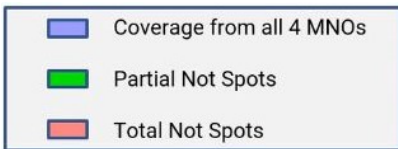
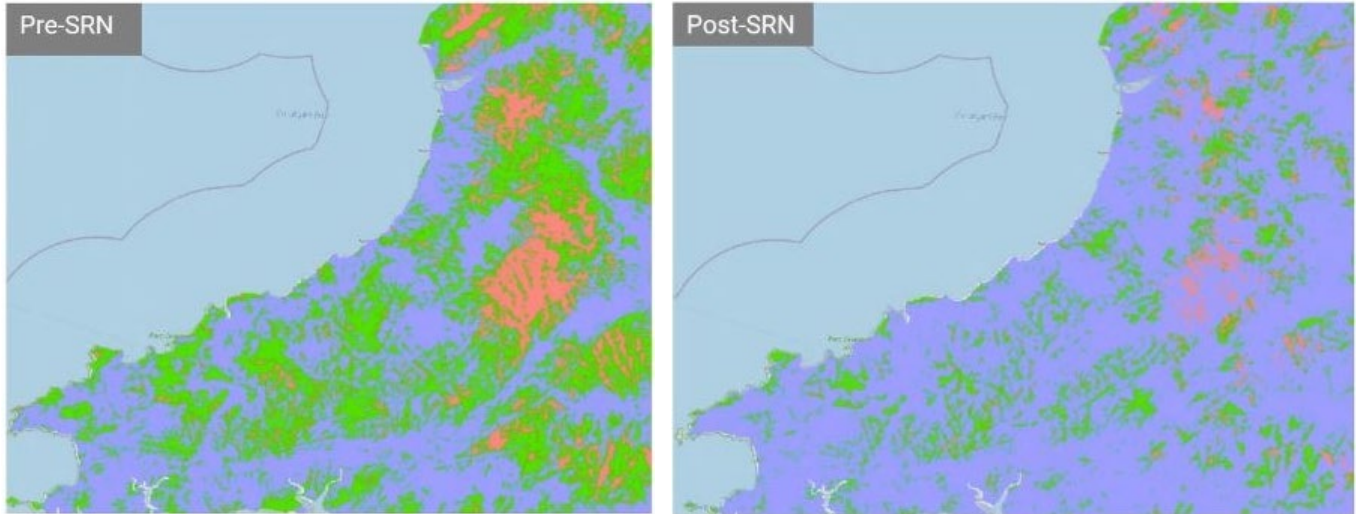
Gyda'i gilydd, mae EE, O2, Three a Vodafone yn buddsoddi £532 miliwn i ehangu eu darpariaeth drwy uwchraddio eu rhwydweithiau presennol, gweithio gyda'i gilydd ar seilwaith a rennir ac adeiladu safleoedd newydd. Yn ogystal â hyn, bydd Llywodraeth y DU hefyd yn buddsoddi £500 miliwn arall i adeiladu mastiau newydd mewn ardaloedd heb unrhyw ddarpariaeth 4G gan unrhyw weithredwr.

Bydd y rhwydwaith yn sicrhau darpariaeth ddaearyddol gan o leiaf un gweithredwr i 95% o'r DU erbyn diwedd 2025, gan ehangu dewis defnyddwyr ar gyfer gwasanaethau symudol mewn ardaloedd gwledig.

Bydd Ofcom yn gorfodi'r ymrwymadau yswiriant cyfreithiol rwydol ac nidyw'r ddarpariaeth benodol ar gyfer Ceredigion wedi'i chyfrifo eto, rhagwelir y bydd y ddarpariaeth yng Nghymru yn gwella i 95% gan o leiaf un gweithredwr ac 80% gan y pedwar gweithredydd. Mae hyn yn cymharu â'r lefelau presennol o 89% a 58% yn y drefn honno. Mae Cyngor Sir Ceredigion yn ymwneud ag ymgynghoriadau parhaus gyda'r rhai sy'n darparu'r cynllun ac wedi ymrwymo i ddarparu cymorth lle bo hynny'n bosibl. Mae nifer o geisiadau cynllunio ar gyfer gwelliannau i fastiau presennol a newydd bellach wedi dod i law ac yn cael eu hystyried gan y timau mewnol priodol.

Bydd yr SRN yn darparu cysylltedd symudol 4G dibynadwy sy'n caniatáu i fusnesau gwledig ffynnu a chymunedau gwledig ffynnu. Mae'r seilwaith newydd yn sicr o ddod â gwelliant sylweddol i ddarpariaeth symudol i'r Sir, ac yn ei dro bydd yn sicrhau manteision economaidd ac yn mynd i'r afael â'r rhaniad digidol gwledig trefol, gan ddarparu seilwaith digidol gwell i'r ardaloedd sydd ei angen fwyaf.

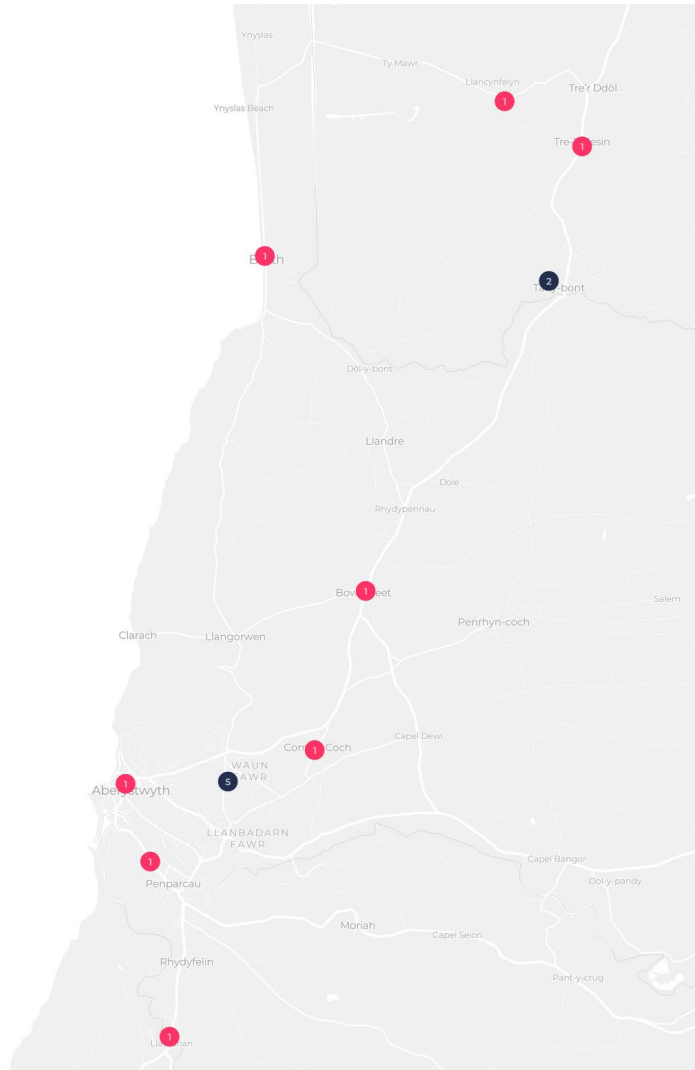

5G

5G yw'r genhedlaeth nesaf o gysylltiad rhyngwyd symudol ac mae'n cynnig cyflymder lawrlwytho a llwytho data yn llawer cyflymach. Rhagwelir wrth i Ddarparwyr gwasanaethau symudol ddefnyddio mwy o seilwaith o fewn y rhanbarth trwy'r rhaglenni a grybwyllir uchod a ffonau symudol ddod yn gynyddol yn 5G, y bydd darparwyr rhwydwaith yn cynyddu eu nod o ddarparu seilwaith 5G yng Ngheredigion i ddiwallu anghenion cwsmeriaid.

Ar hyn o bryd mae swyddogion mewn trafodaethau cynnar iawn gyda chyflenwyr ynghylch y defnydd posibl o asedau'r Cyngor wrth ddefnyddio technolegau fel 4G a 5G i wella cysylltedd symudol a band eang yn y Sir, gyda 'chelloedd bach' yn gallu defnyddio dodrefn stryd, polion goleuadau ac adeilad y Cyngor i dargedu ardal benodol a allai brofi 'mannau di-gyswllt.'

- Lleoliadau mastiau 5G yng Ngheredigion

Mae 5G yn gweithredu ar yr un amleddau radio sy'n cael eu defnyddio ar hyn o bryd ar gyfer ffonau smart cyfredol, cyfathrebu lloeren ac ar gyfer rhwydweithiau Wi-Fi yn y cartref. Y tu hwnt i allu lawrlwytho ffilm HD hyd llawn i'ch ffôn mewn eiliadau, mae 5G yn ymwneud â chysylltu pethau gyda mwy o ddibynadwyedd a heb oedi - fel y gall pobl fesur, deall a rheoli pethau mewn amser real a all fod â manteision i fusnesau yn ogystal ag i unigolion.

Mae'n werth nodi y gallai'r Cyngor dderbyn ymholiadau am y defnydd o 5G yng Ngheredigion a'r effaith ar iechyd. Mae Public Health England (PHE) yn arwain ar faterion iechyd sy'n ymwneud â amledd i feysydd electromagnetig, neu donnau radio. Mae hefyd yn ddyletswydd ar y Llywodraeth i gynghori'r Llywodraeth ar unrhyw effeithiau iechyd a allai gael eu hachosi gan allyriadau electromagnetig. O ran 5G, barn PHE yw y 'disgwylir i'r datguddiad cyffredinol i allyriadau EMF barhau'n isel o'i gymharu â chanllawiau ac, o'r herwydd, ni ddylai fod unrhyw ganlyniadau i iechyd y cyhoedd'.

Mae rhagor o fanylion am 5G ac iechyd i'w gweld ar wefan Ofcom –

<https://www.ofcom.org.uk/phones-telecoms-and-internet/advice-for-consumers/advice/what-is-5g>

Prosiectau Bargen Twf Canolbarth Cymru

Er nad yw'n canolbwyntio'n benodol ar Geredigion, bydd y gwaith sy'n cael ei wneud gan y Cynllun Twf yn arwain at fanteision i Geredigion. Ar hyn o bryd mae'r Bwrdd Rhaglen Ddigidol wedi nodi dau brosiect seilwaith sy'n cael eu datblygu ar hyn o bryd.

Bydd y prosiect 'Eiddo Anodd lawn i'w Gyrraedd' (VHTRP), yn ystyried sut y gall cysylltedd band eang gyrraedd yr olaf o adeiladau'r rhanbarth heb wasanaeth band eang digonol ar hyn o bryd. Bydd yn anelu at ddarparu cysylltedd band eang cynaliadwy a fforddiadwy er budd cymunedau a busnesau Canolbarth Cymru hyd y gellir rhagweld, ac ni ddisgwylir i ffibr i'r band eang eiddo gyrraedd nifer sylweddol o eiddo am sawl blwyddyn. Rhagwelir y bydd y prosiect yn 'niwtral o ran technoleg', gan y gallai cysylltiad FTTP fod yn bosibl mewn rhai achosion, ond efallai y bydd angen mynediad diwifr sefydlog neu ddewisiadau lloeren i sicrhau cysylltiad band eang effeithiol â'r eiddo anoddaf eu cyrraedd.

Bydd y prosiect symudol 'di-wasanaeth', yn canolbwyntio ar wella darpariaeth 4G y rhanbarth. Er bod disgwyl gwelliannau yn y ddarpariaeth symudol dros y ddwy flynedd nesaf, drwy fentrau fel Rhwydwaith Gwledig a Rennir, bydd ardaloedd ar draws Ceredigion a Phowys o hyd a fydd yn cael eu gadael heb signal symudol. Gall hyn effeithio ar sawl cymuned a bydd yn cael effaith negyddol ar fusnesau, gallu rhai i gadw mewn cysylltiad â gwasanaethau ac mewn rhai achosion gyda diffodd y Rhwydwaith Ffôn Cyhoeddus (PSTN) yn digwydd, gallai achosi pryderon diogelwch.

Yn ogystal â hyn, cyflwynwyd cais ar gyfer y Prosiect Dadansoddi Cysylltedd Digidol a Dadansoddi Mapio yn ddiweddar ar gyfer Cronfeydd Ffyniant a Rennir (UKSPF) gyda'r prosiect yn brosiect refeniw. Bydd y prosiect yn casglu, dadansoddi a mapio data sydd ar gael mewn un plattform i ddarparu dealltwriaeth gynhwysfawr o statws cysylltedd sefydlog a diwifr presennol a chynlluniedig ledled Ceredigion a Phowys. Bydd y data'n caniatáu i GMW benderfynu faint o gamau i'w cymryd, lle mae ei angen ac osgoi gweithgaredd dyblyg a gwario trwy brosiectau Digidol GMW.

Mae'r Achosion Busnes Amlinellol ar gyfer y prosiectau hyn yn cael eu datblygu ar hyn o bryd i'w cyflwyno ym Mwrdd GMW cyn gynted â phosibl.

Casgliad

Mae mynediad at gysylltedd digidol gwell a dibynadwy, a chyflymu ei ddefnydd yn hanfodol i drawsnewid economi Ceredigion a galluogi gwelliannau mewn lles. Mae technolegau digidol yn trawsnewid cyfathrebu, gwasanaethau, dysgu a chyfleoedd busnes ar gyflymder cynyddol. Mae gan dechnoleg ddigidol newydd fel rhwydwaith LoRaWAN a mynediad at ddadansoddeg data y potensial i agor busnesau newydd yn ogystal â gwella bywydau ein cymunedau.

Er bod Ceredigion wedi gweld gwelliannau mewn seilwaith digidol dros y 12 mis diwethaf a rhai ardaloedd yn profi rhai o'r cyflymderau band eang cyflymaf yn y DU, mae ardaloedd o'r Sir sy'n dal i fod yn is na lefelau ardaloedd eraill yng Nghymru a'r DU ar gyfer band eang cyflym iawn a chysylltedd symudol. Fel yr awgrymwyd o'r blaen, mae'r ddwy i dair blynedd diwethaf wedi gweld ymdrechion sylweddol i ysgogi galw ac i godi ymwybyddiaeth i ddangos y cyfleoedd masnachol sydd ar gael i gyflenwyr, gyda'r gwaith hwn bellach yn dwyn ffrwyth trwy gyflenwyr yn dechrau defnyddio'r seilwaith a chreu cysylltiadau, a fydd yn gweld cynnydd mewn cysylltedd a mynediad at fand eang ffibr.

Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i ddatblygiadau o fewn y sector hwn ac mae camau'n cael eu cymryd, gyda chefnogaeth a chyllid ar gael trwy sawl nentydd. Y gobaith yw drwy dechnolegau fel LoRaWAN a mentrau fel prosiect SMART Towns (a drafodir mewn papur ar wahân), y bydd Ceredigion yn cael ei hystyried yn lle ar gyfer arloesi a bydd yn denu busnesau a chyflenwyr i'r rhanbarth i gefnogi'r economi ymhellach a lle bo'n briodol i Geredigion gael ei ystyried yn wely prawf i archwilio'r manteision sydd ar gael drwy ddefnyddio mwy o dechnoleg ddigidol.

A oes asesiad effaith integredig wedi'i gwblhau? Os nad ydych, nodwch pam

Na - nid polisi newydd yw hwn ac mae'n rhan sylfaenol o weithredu'r Strategaeth Economaidd a fabwysiadwyd gan y Cyngor.

Crynodeb:

Hirdymor:

Bydd manteisio ar y dechnoleg yn galluogi busnesau a rhanddeiliaid eraill i ddiogelu manau a busnesau trefi i'r dyfodol, er mwyn galluogi manteisio ar gyfleoedd newydd wrth iddynt ddod i'r amlwg.

Integreiddiad:

Gellir cyflawni llawer o nwyddau ac amcanion cyhoeddus trwy fewnblannu a defnyddio'r dechnoleg ddigidol sydd bellach ar gael ar draws trefi'r Sir.

Cydweithio:

Mae rhwydweithiau gweithredol ar waith ar draws pob tref i alluogi gweithredu'r cyfleoedd, a'u hecsbloetio'n llwyddiannus.

Cyfranogiad:

Bu cyfranogiad eang gan randdeiliaid wrth ddatblygu achosion defnydd, ac wrth gynllunio gwasanaethau y gellir eu gwella yn y dyfodol gan ddefnyddio'r dechnoleg sydd ar gael,

**LLESIANT
CENEDLAETHAU'R
DYFODOL:**

Ataliad:

Mae achosion defnyddio yn Aberteifi wedi dangos sut y gellir defnyddio technoleg yn effeithiol i fonitro tystiolaeth gynnar y gellir ei defnyddio i atal problemau yn y dyfodol, gan gynnwys diogelwch y cyhoedd, a chymwysiadau amgylcheddol.

ARGYMHELLIAD (S): Nodi'r newidiadau i gysylltedd digidol yng Ngheredigion, a thrafod yr heriau sy'n parhau,

RHESWM DROS ARGYMHELLIAD (AU): Mae hyn yn rhan o raglen Gorfforaethol i gefnogi twf yr economi, ac i ddefnyddio asedau'r Cyngor mor effeithiol â phosibl i hwyluso'r twf hwnnw.

Enw Cyswllt: Arwyn Davies

Dynodiad: Rheolwr Corfforaethol, Twf a Menter

Dyddiad yr Adroddiad: 5 Mehefin 2023

Acronymau: LoRaWAN – Rhwydwaith Ardal Eang Ystod hir